

Rookvrije scholen

Hoe is het gesteld met het rookverbod in het voortgezet onderwijs in Zuid-Limburg?

Inleiding

Roken een risicofactor

In Nederland geldt sinds 1 januari 2004 het recht op een rookvrije werkplek. Ook openbare ruimten en horeca dienen rookvrij te zijn. Roken is een belangrijke risicofactor voor longkanker, chronische obstructieve longziekten en hart- en vaatziekten. Daarnaast heeft roken invloed op de ontwikkeling van de hersenen van jongeren. Eén van de speerpunten uit de regionale nota gezondheidsbeleid Zuid-Limburg 2012-2015: 'Een gezonde koers voor Zuid-Limburg!' is het voorkomen dat jongeren gaan roken, dan wel stoppen met roken en een rookvrije omgeving stimuleren.

Vraagstelling

Rookbeleid op scholen

In het onderzoek stond de volgende vraag centraal: Hoe is het gesteld met het rookverbod in het voortgezet onderwijs? Belangrijke subvragen waren:

- Hoe wordt het rookverbod uitgevoerd op scholen?
- Wordt niet-roken gestimuleerd op scholen?
- Hebben scholen behoefte aan ondersteuning?

Methode

Digitale vragenlijsten

De GGD Zuid Limburg heeft in mei 2012 onderzoek gedaan naar het rookbeleid op scholen in Zuid-Limburg. Middels een digitale vragenlijst zijn alle 48 scholen (schoollocaties) in het voortgezet (speciaal) onderwijs in Zuid-Limburg aangeschreven. 32 van de 48 scholen (=67%) hebben de vragenlijst ingevuld. Zeven havo/vwo-scholen, 17 vmbo-scholen en 8 vso-scholen. Tien van deze scholen zijn gevestigd in Oostelijk Zuid Limburg, 11 scholen in Zuidelijk Zuid Limburg en 11 scholen in de Westelijke Mijnstreek. Landelijk is in 2011 een vergelijkbaar onderzoek uitgevoerd door TNS NIPO, in opdracht van Stivoro. In deze factsheet worden de regionale cijfers (Zuid-Limburg) vergeleken met de landelijke cijfers van TNS NIPO (2011), afkomstig uit de "Factsheet Rookvrije scholen 2011 voortgezet onderwijs" van Stivoro.

Resultaten

Rookruimte

♦ Op 91% van de onderzochte Zuid-Limburgse scholen geldt een rookverbod in het gehele gebouw.

Bij 59% van de scholen is een rookruimte aanwezig voor personeel en bij 28% van de scholen is een rookruimte aanwezig voor leerlingen.

■ Landelijk heeft 38% van de scholen in het voortgezet onderwijs een aparte rookruimte voor personeel en 24% heeft een aparte rookruimte voor leerlingen.

Het rookvrije schoolplein

♦ Op 34% van de Zuid-Limburgse scholen in het voortgezet onderwijs is roken op het schoolplein geheel verboden. Op bijna de helft van de scholen (47%) mag op een gedeelte van het plein gerookt worden.

■ Landelijk is op 21% van de scholen in het voortgezet onderwijs roken op het schoolplein geheel verboden.

Bezwaren tegen rookverbod

♦ 28% van de scholen in Zuid-Limburg denkt dat de handhaving van het rookverbod op het schoolplein niet mogelijk is. Bij de overige antwoorden werden veiligheid en stiekem roken als problemen genoemd.

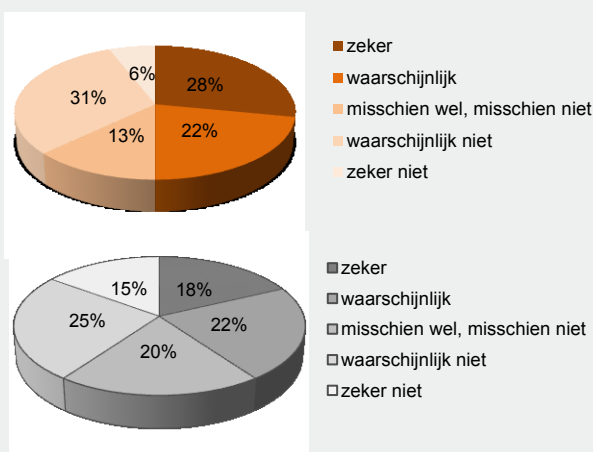
■ Landelijk denkt 50% van de scholen dat overlast in de buurt een bezwaar is tegen het invoeren van een rookverbod op het schoolplein. 46% denkt dat handhaving niet mogelijk is.

Haalbaarheid rookvrij schoolplein

♦ 28% van de scholen denkt dat het zeker haalbaar is om een geheel rookvrij schoolplein te realiseren. 31% denkt dat dit waarschijnlijk niet haalbaar is en 6% denkt dat dit zeker niet haalbaar is.

■ Landelijk denkt 18% van de scholen dat een rookvrij schoolplein zeker haalbaar is. 25% denkt dat dit waarschijnlijk niet te realiseren is en 15% denkt dat dit zeker niet haalbaar is.

Figuur 1. Haalbaarheid geheel rookvrij schoolplein, Zuid-Limburg versus Nederland

Stimulering gezond gedrag

Roken in bijzijn van leerlingen

34% van de scholen geeft aan dat personeelsleden nooit in het bijzijn van leerlingen roken. De momenten dat personeelsleden dit wel doen zijn met name na afloop van uitstapjes buiten de school (28%).

Lessen over (niet-)roken

♦ De meeste aandacht aan roken wordt besteed in de tweede klas, namelijk op 75% van de scholen. Daarna komt de eerste klas met 69%, de derde klas met 47% en vierde klas met 28%. De minste aandacht aan roken wordt besteed in de vijfde en zesde klas. Op 9% van de scholen worden geen lessen gegeven over (niet-)roken.

▣ Landelijk wordt bij 74% van de scholen in de eerste klas aandacht besteed aan roken. In de tweede klas besteedt 65% van de scholen hier aandacht aan. Het minste aandacht wordt besteed in de vijfde en zesde klas met 4%. Op 18% van de scholen worden er geen lessen gegeven over roken.

Stimuleren niet-roken

♦ 56% van de scholen in Zuid-Limburg stimuleert de leerlingen om te stoppen met roken en 94% van de scholen stimuleert de leerlingen om niet te (beginnen met) roken. Bij 91% van de scholen zijn er regels over het roken opgenomen in het schoolreglement en bij 78% van de scholen worden elk jaar rookregels opgenomen in de schoolgids.

▣ Landelijk stimuleert 81% van de scholen in het voortgezet onderwijs leerlingen om niet te (beginnen met) roken.

Behoeften van scholen

Gewenste ondersteuning

☞ Posters voor leerlingen	59%
☞ Lesmateriaal voor de onderbouw	41%
☞ Lesmateriaal voor de bovenbouw	38%
☞ Posters voor personeel	34%
☞ Verbodstickers	28%
☞ Geen van deze	25%
☞ Training/cursus/studiedag voor docenten over preventie van roken in lessen	19%
☞ Advies over aanscherpen van het rookbeleid toegespitst op uw school	13%

☞ Anders

9%

Conclusie

Schoolplein en -terrein nog niet rookvrij

Meer dan de helft van de voortgezet onderwijs scholen (schoollocaties) in Zuid-Limburg heeft meegedaan aan dit onderzoek. Uit de verkregen resultaten blijkt dat er op een derde van deze scholen een algeheel rookverbod is op het schoolplein. Deze cijfers liggen hoger dan de landelijke cijfers. Op bijna de helft van de scholen is roken op een gedeelte van het schoolplein toegestaan blijkt zowel uit regionale als landelijke cijfers. Uit de cijfers van dit onderzoek blijkt dat tweederde van de scholen in Zuid-Limburg geen algeheel rookverbod heeft op het schoolplein, laat staan op het gehele schoolterrein zoals momenteel landelijk wordt gestimuleerd. De belangrijkste redenen hiervoor zijn dat de scholen vinden dat handhaving niet mogelijk is, en dat veiligheid, overlast in de buurt en stiekem roken als problemen worden gezien. Toch denkt de helft van de Zuid-Limburgse scholen dat het zeker of waarschijnlijk haalbaar is om een rookvrij schoolplein te realiseren. Op bijna alle scholen worden de leerlingen gestimuleerd om niet te beginnen met roken waarbij in de eerste jaren van de middelbare school de meeste aandacht besteed wordt aan lessen over (niet-)roken.

Aandachtspunten bij het onderzoek

Beperkingen van het onderzoek

Uit de resultaten van dit onderzoek blijkt een voorzichtig draagvlak voor het instellen van een rookvrije schoolplein en op termijn mogelijk ook het gehele schoolterrein. Daar de vragenlijst veelal is ingevuld door zorgcoördinatoren binnen scholen kan nog niets gezegd worden over het daadwerkelijke draagvlak binnen scholen.

Aanbevelingen voor scholen

Een rookverbod op het schoolplein en het gehele schoolterrein kan eraan bijdragen dat minder jongeren beginnen met roken. Landelijk pleiten KWF Kankerbestrijding, de Nederlandse Hartstichting, het Trimbos-instituut en het Longfonds voor de invoering van een totaal rookverbod op alle schoolpleinen. Door het schoolplein en -terrein rookvrij te maken, laat de school zien dat ze het belangrijk vindt om een gezonde uitstraling te hebben en kinderen te stimuleren gezond op te groeien. De school vervult daarmee een goede voorbeeldfunctie.

De leeftijdsgrens voor de verkoop van tabak wordt per 1 januari 2014 verhoogd van 16 naar 18 jaar. Dit is gebaseerd op het feit dat de stijging van het aantal rokende jongeren rond hun 15^e het grootst is. Na hun 18^e beginnen veel minder jongeren met roken. Het heeft dus zin om ook op een school roken te ontmoedigen door het instellen van een rookvrij schoolplein en/of -terrein. Om dit te kunnen realiseren is een breed draagvlak nodig van scholen, ouders en gemeenten. De GGD wil scholen ondersteunen bij het vormgeven van rookvrije schoolterreinen.

Colofon

Dit onderzoek is uitgevoerd in mei 2012, in het kader van het regionale gemeentelijke gezondheidsbeleid 2012-2015 door Githe Clermonts en Judith Aerdts van de afdeling Gezondheid en Maatschappelijke Participatie van de GGD Zuid Limburg, onder begeleiding van Maria Jansen, programmaleider van de Academische Werkplaats.

Meer info?

Kijk op www.academischewerkplaatslimburg.nl, www.ggdzl.nl of schrijf naar academischewerkplaats@ggdzl.nl

Voor vragen kunt u contact opnemen met Judith Aerdts van de afdeling Gezondheid en Maatschappelijke Participatie van de GGD Zuid Limburg, telefoon: 046 - 850 64 48

Geleen, 2013